

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — poverjenišvo Ljubljana
Mesečna priloga »Prosveta«

Vredniti in upravi: Ljubljana, Prvomilanska ulica 6/1 Rokopise ne vračamo. Ne frankiranih pism na sprejemanje. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, za inostranstvo 80 Din. Član pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. šif. 11.197. Telefon 3173

Čuvajmo narodovo zdravje!

V javnosti je bila objavljena prošle dni številka preko katere ne moremo iti tudi mi, narodovi učitelji, ne da bi se posebe bavili z njo in vprašanjem, ki ga zadeva.

Protituberkulozna liga je namreč ugotovila, da boleha v Dravski banovini 70.000 oseb, t. j. edinic naroda za tuberkulozo, od tega 20.000 za odprto tuberkulozo, umrje pa letno 3000 oseb za to boleznijo.

To so številke, ki kličejo vse sloje k delu, in ni šola in ne učiteljstvo zadnje, če ne za zdravniški prvo, ki je poklicano, da se bavi s tem vprašanjem. Beseda šolska higijena, higijena pouka in problemi narodovega zdravja bodo morali tudi med vprašanji šolstva in učiteljstva dobiti svoje mesto bolj med prvimi vprašanji aktualnih razprav. Prepričani smo, da bodo gg. zdravniki, osobito ko se izvede v polnem obsegu predvidena organizacija šolsko-zdravniške službe in šolskih poliklinik, pozdravljali stremenje in vzpodbudo, ki jo bo učiteljstvo samo podvzelo v tem pogledu.

Saj je šola oni temelj, ki stori lahko največ v tem pogledu, saj je šolska doba najvažnejši čas, ko je treba očuvati mladino — bodoči narod — pred kalni te bolezni. Pa ne samo v šoli in ne samo med mladino, učiteljstvu je dana široka možnost, da zatira kalni in podlaga te bolezni tudi zunaj šole, v domovih samih in tudi med posameznimi poklici.

Statistika izkazuje, da je lani v Dravski banovini od obolenj na tuberkulozi pripadalo: 50 odst. tovarniškimi delavcem, 803 odst. uradnikom, 657 odst. krojačem, 638 odst. mizarjem, 602 odst. zidarjem, 566 odst. ključavničarjem, 511 odst. služkinjam, 495 odst. čevljarjem, 201 odst. črkostavcem in prodajalcem, 182 odst. knjigovozom, 055 odst. fotografom, 055 kamnosekom, 036 odst. pekrom.

To nam kaže, katerim otrokom je treba posvečati tudi v šoli svojo pozornost glede zdravstvenih razmer. Predvsem pride tu v poštev proučevanje vprašanj bivanja na slabem, zatohlem in prašnem zraku ter protitež čistega zraka; nadalje vprašanje prehrane, zaradi gospodarskih razmer često nezadostne in pomanjkljive prehrane; vprašanje pota v šolo ter potrebnega odpočitka — vse to, kar slabi organizem, da opeša glede odpornosti.

Z novimi zakonitimi določili je dana podlaga za pridobivanje sredstev v svrhu od pomoči vsem nedostakom. Predvsem pride tu v poštev naprave, ki jih predvidevajo zakon o zdravstveni zaščiti učencev, pravilnik o šolskih poliklinikah in šolskih zdravniških, pravilnik o zdravstvenem pregledu učiteljev in učencev, zakon o zatiranju nalezljivih bolezni, pravilnik o zatiranju nalezljivih bolezni v šolah, zakon o zdravstvenih občinah in pravilnik o delovanju zdravstvenih odborov.

Mnogo učiteljev že deluje tudi pri okrajnih odborih protituberkulozne lige. Tudi ta si je izdelala svoj zdravstveni prosvetni in šolski program, ki ga hoče uveljaviti.

Iz svojega programa glede šole in zdravstvene prosvete objavlja sledeče:

Skrb za mladino do šolske dobe z zadostno hrano in zdravimi stanovanji in zadostno obleko in vestno skrb za šolsko mladino.

Solo obiskuje sedaj vsaj v Ljubljani do 60 odst. slabotnih, rahličnih otrok. Zato naj se določi vstop v prvi razred šole z dopolnjenim 7. letom.

Pouk naj se pa začne v prvem in drugem razredu v zimskem času šole ob 9. dopoldne, da se lahko otroci dovolj nasp.

Oskrbeti je treba prehrano revnih šolskih otrok (mleko, kruh, juha) in onih, ki ostanejo čez poldne v šoli (šolska kuhinja).

Enotno naj se organizirajo počitniške kolonije v prvi vrsti v naših gorah. Omogočiti je pa seveda v prvi vrsti treba udeležbo pri teh kolonijah najrevnejšim iz nehigijeničnih stanovanj in s slabo prehrano.

Obvezni izleti naj se prirejajo vsaj enkrat na teden v okolico.

Omejiti je telovadbo v telovadnicah in jo prenesti na dvorišče. V mestih Ljubljana, Maribor, Celje in v industrijskih krajih (Trbovlje, Hrastnik, Zagorje in Jesenice) naj se napravijo večja igrišča na travnikih. Telovadbo v pred in v šolski dobi naj dosledno prevzame Sokol. Da se bo pa gojila pravilno, je treba, da ima dobre telovadne učitelje, specializirane za telovadbo dece in od države nastavljeni; zdravnike pri Sokolu, ki določajo vrsto telovadbe za vsakega dečka in naraščajnika, vaje zanj predpisuje zdravnik društva, ki pozna natanko vsak defekt organizma.

Odpravi naj se ročno delo deklic kakor dečkov, ker to le ovira razvoj oprisa.

Zdravstveno nadzorstvo nad otroki je treba poveriti šolskemu zdravniku, ki naj ima v stalni evidenci slabotne in bolehe otroke in se mu potem mi treba toliko brigati za zdravo mladino.

Za slabotno, posebno pa za ono s tuberkulozo ogroženo šolsko dečo naj se ustanovi za vsa banovino gozdna šola na deželi v čistem zraku. Ta naj bi imela: 4 razrede osnovne šole, pozimi v poslopju samem, v de-

ževnem vremenu v lopah, sicer pa na prostem za vse druge čase, prenosljive stole in pisalne mize, skupna prenočišča za dečo, stanovanja za učitelje in nameščence, obednico, umivalnico in kopalnico ter igrišča.

V splošnem se mora voditi kontrola stanovanj in siromašnih oseb, v prvi vrsti pa onih, kjer se nahaja jetičen član. Pomagati je treba z nasvetom in seveda tudi dejansko za sanacijo stanovanja, za izboljšanje prehrane, s perilom in obleko.

Vrši naj se najstrožja kontrola obratov in brezobzirna sanacija onih tovarn, iz katerih se rekrutira največje število tuberkuloznih.

Potrebna je kontrola krav po živino-zdravnikih in odkup jetičnih krav po državi. Siromašnim svojcem jetičnih naj se nudi podpora v hrani.

Razkuževanje tuberkuloznih stanovanj je nujno potrebno pri preselitvi ali smrti. Stalno se morajo nuditi desinfekcijska sredstva sostanovalcem jetičnega. Nalezljivo bolni naj se izolirajo.

Uvedejo naj se posvetovalne stanice za določitev poklica.

Po pravilniku o zdravstvenih občinah so tudi učitelji člani zdravstvenih odborov v občini. Obsežen je delokrog, ki ga imajo ti odbori in tudi naloga učiteljstva pri njih je velevažna. Osobito za učitelje se nudi tu obširno polje, ki ga že po svoji naravi lahko celo bolje opravijo od moških.

Sredstva, ki jih nudijo določbe o šolskih zdravnikih in o šolskih poliklinikah, bo treba izrabiti do skrajnosti in tudi določbe zakona o narodnih šolah, ki v gornjo odpravo naložila krajevnim šolskim odborom posebne dolžnosti, bo treba izvesti do kraja.

O gori naštetih novih zakonitih določil in o važnosti teh določil pa je najbolje, da razpravljajo sreska učiteljska društva, za kar naj povabijo osobito gg. zdravnike k sodelovanju.

Tudi h gornjim vprašanjem se še povrnemo.

Pevski zbor UJU — Ljubljana na turneji po Jugoslaviji.

Počastitev koncerta po Nj. Vel. kraljici Mariji. — Odlično darilo Nj. Vel. kraljice in g. ministrskega predsednika generala Petra Živkovića zboru. — Poset ministrskega predsednika generala Petra Živkovića, prosvetnega ministra g. Br. Maksimovića in ministra za šume in rude g. Dušana Serneca na koncertu. — Tudi v drugih krajih so koncerti dobro uspeli.

Ni še tako daleč za nami čas, ko je Pevski zbor UJU ponel našo pesem po bratski Češkoslovaški ter tamkaj proslavil naše delo in pokazal, da stremi tudi jugoslovnsko učiteljstvo za istim ciljem, kakor češkoslovaško s svojima zboroma praških in moravskih učiteljev. Ta turneja je prinesla našemu zboru laskava priznanja češke in slovaške muzikalne publike, vsemu jugoslovnskem učiteljstvu pa vcepila pomoč, da je iz njegove sredine nastal mogočen pevski zbor, ki se je v tako kratkem času povzpela do tako priznane umetniške višine.

Zbor ni miroval in med tem časom je priredil več koncertov v Dravski banovini in se kočno odločil prirediti turnejo tudi po vseh večjih mestih Jugoslavije. Ta turneja se vrši pod visokim pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Marije.

Odhod v Zagreb.

V torek 3. marca se je odpravil zbor na pot in je že isti dan zvečer priredil koncert. Na kolodvoru so pričakovali naše pevce zagrebški stanovski tovariši, zastopniki oblasti in raznih pevskih društev, ki so vsi prav

iskreno pozdravili došle pevce in jim želeli mnogo uspeha. V restavraciji »Lovački rog« je bila gostom prirejena zakuska.

Zagrebski koncert.

O tem koncertu piše g. Adamič, ki se je sam udeležil turneje do Beograda v »Slovenskem Narodu« naslednje:

»V Zagrebu, kjer se je vršil koncert v dvorani Glasbenega zavoda, obisk ni bil baš najugodnejši. Krivda ne zadene niti pevskega zbora, niti programa, pač pa Zagrebčani, kakor tudi mi v Ljubljani čutimo, da se glasbena sezona bliža koncu in vsi prireditelji hite, da se plasirajo svoje koncerte v ta mesec in si zato glasbene prireditve podajajo druga drugo roko. Vsak dan je koncert, publika pa je tu kot pri nas ali v Beogradu vedno ista in ne zmoro niti časovno niti denarno vseh posetov. Ni se torej čuditi, ako Zagreb ni obiskal koncerta učiteljev v tako velikem obsegu, kakor bi bilo to želeli in bi se to ob drugem času najbrž tudi dogodilo. Del zagrebške kritike je koncertno izvajanje in nekaj programa sprejel dokaj hladno in odklonilno. Morda so bili tega nezazpoloženja ocenjevatelja krivi deloma osebni razlogi, deloma čisto posebni nazorji zlasti o modernih naši vokalni muziki. Izjave omenjenih kritikov moramo vzeti kot priznanje ali nepriznanje poedincev, celotna publika pa je sprejela koncert z izvrstnim razpoloženjem. Ne moremo se dotikati posameznosti, toda ves večer je bil zelo animiran in je bilo kljub slabejšemu obisku živahnega ploskanja, vncev in odobravanja silno mnogo, tako, da pevski zbor slovenskih učiteljev tudi v Zagrebu zaznamuje navsezadnje odlično velik uspeh svojega koncerta, prav posebno pa še v moralnem oziru.«

Takoj po končanem koncertu se je zbor odpeljal v Beograd, kamor je prispel v sredo 4. marca ob 8:30.

Beograd pozdravlja učitelje pevce.

Že nekaj dni pred prihodom Učiteljskega pevskega zbora iz Ljubljane so pisali vsi beograjski listi o koncertni turneji zbora. Ob prihodu v Beograd je bilo zbrano na kolodvoru mnogo odličnega beograjskega občinstva, prihitali so zastopniki oblasti, učiteljstvo, šolska mladina, zastopniki pevskih društev itd. Ko je privozil vlak je svirala tudi vojaška godba.

Prvi je pozdravil svoje slovenske tovariše g. Dragoljub Ilić, predsednik beograjskega učiteljskega pevskega zbora »Marinkovića«, ki jim je v prav prisrčnem govoru želel najboljših uspehov na tej turneji.

V imenu ministrstva prosvete je pozdravil zbor g. Strahinja Damjanović, šef oddelka za narodno izobraževanje, ki je v svojem govoru izjavil: »Ministrstvo prosvete je vedno budno spremljalo delo našega učiteljstva in bo delalo to tudi v bodoče. Naši učitelji so pokazali dobre rezultate pri delu na prosvetnem in kulturnem polju. Tem učiteljem pripadate tudi vi dragi bratje in sestre iz Ljubljane. Pozdravljamo vas v imenu ministrstva prosvete in želimo, da odnesete iz Beograda najlepše vtise.«

Gospod Đurović je pozdravil naše pevce in pevke v imenu beograjske občine.

LISTEK

»Kmetijska Matica.«

(Književna družba za kmetško ljudstvo.)

Tisk je danes najboljšje propagandno sredstvo, a dobra knjiga človekov najboljši prijatelj. To velja za vse sloje in vse kraje, najbolj pa še za naše podeželje, ki ni deležno raznih kulturnih in izobraževalnih ustanov, ki dvigajo nivo izobrazbe in napredka našega meščanstva.

Splošna in posebno še strokovna izobrazba je našemu kmetovalcu tako nujna eksistenčna potreba, da moramo le z veseljem pozdraviti sleherno pozitivno akcijo v tem pravcu. Toda strokovnjaki ne morejo vedno in v vsako vas na deželi, redka posamezna predavanja in še redkejši tečajji nudijo mnogo premalo.

To občutno vrzel izpolnjuje dobra strokovna knjiga. Najidealnejši posredovalec med ljudstvom in knjigo je učitelj, ker pozna na eni strani razmere in potrebe ljudstva, na drugi strani pa dobro knjigo; zato lahko svetuje in priporoča eno in drugo na obeh straneh. Zal so krajini šolski odbori in svojo lastno škodo včasih zelo skopi pri odmeri izdatkov za šolske knjižnice, ki naj bi bile cenitalno ognjišče gospodarskega pouka v vsakem šolskem okolišu.

Za ceneno nabavo knjig skrbe pri nas razne tiskovne družbe in zadruge. Našem podeželju je namenjena predvsem »Kmetijska Matica«, ki se pri svojem delu ozira izključno na potrebe našega kmetškega stanu in izdaja literarna dela, ki morejo često samo njega zanimati. Zato je razumljivo, da se je

manj poslužujejo meščani, dasi so njene edicije tudi pri njih deležne izrednega zanimanja.

Odlika Kmetijske Matice so njene poljudno pisane kmetijsko strokovne knjige, katerim se redno pridružujejo poleg povesti še druge z gospodarsko, prirodoslovno, zgodovinsko in sploh poučno vsebino. Tako nam je v zadnjih letih poklonila Kafolova »Sadjarstvo«, ki je že v naslednjem letu doživelo drugo izdajo, Rohmanovi »Zbirki kmetijskih naukova«, Gombačeva »Umno kletarstvo«, tovariša Skulja »Našo zelenjado«, Oblakovo »Našo prašičjo rejo«, Teržanovega »Kmetovalčevega svetovalca«, dalje Prepeluhovo »V boju za zemljo in državo«, Sovretovo »Gospodarske razmere pri starih narodih«, Maertlinck-Westrovo »Življenje čebela«, Kuharske bukvice za kmetijske žene in dekleta« in druge. Ze iz teh bežnih navredb se jasno vidijo smernice, ki vodijo Kmetijsko Matico pri njenem delu.

Njeno književno darilo za leto 1930. je obsegalo običajne 4 knjige, od katerih nas je najbolj iznenadila prof. Cermeljova »Ljudska astronomija«, edina svoje vrste v naši literaturi. Pri njeni izvrsnosti se prav nič ne čudimo, če je skoro sama od sebe zlezla med šolske pomožne knjige. Tudi nobena šolska knjižnica je ne bi smela pogrešati, ker bi primornejšo težko dobili celo po izrecnem naročilu. (Knjiga obsega 192 strani velike osmerke, je bogato ilustrirana in ima pridani še dve karti: obzorno in severne polute.

Prof. Zalaznik: »Dvig uboge gmajne« nam podaja zgodovino borbe jugoslovnskega kmeta za svobodo in pravico v dobi od njegove naselitve na današnjem ozemlju do ustanovitve svobodne države. Tudi ta knjiga bo lahko tovarišem dober pripomoček pri pouku domače zgodovine.

Povest »Cesta« je izvimo delo našega tovariša Toneta Gasparija. Njegove povesti, so na dobrem glasu in tudi to njegovo delo je javnost prav simpatično sprejela. Tragična usoda mladega idealista, ki pretrpi že v svoji mladosti težke udarce revnega življenja, občuti v svetovni vojni poleg telesnih ran še razočaranje svoje ljubezni in pade koncem vojne na domačih tleh, ubit od lastnih ljudi, branec pred podivjanimi rojaki svojega nevrednega bližnjega, ki je pred leti vrgel njega in njegovega očeta na cesto — je jedro povesti.

Kot četrto knjigo naj omenim še Veliki koledar za leto 1931. Iz zelo zanimivimi razpravami kot so n. pr.: Preporod slovenske vasi, Pregled novejšje kmetijske zakonodaje, Sokolstvo na kmetih, Kriza itd.

Naročnina se je s tekočim letom znižala na 20 Din.

Znano nam je stremenje Kmetijske Matice, da privabi v svoj krog sotrudnikov in poverjenikov čim več naših tovarišev in tovarišic. Zato naj tudi te vrstice služijo spoznavanju te kulturne ustanove našega podeželja z namenom, da se tovariši sami z njo okoristijo i njej pomagajo do uspešnega razvoja.

R.

Hubadova župa pevskih zborov.

(Prireditel tečaja za pevovodje.)

V nedeljo 8. marca se je vršil v Ljubljani občni zbor Hubadove pevske župe, v kateri je včlanjenih mnogo (26) pevskih zborov Dravske banovine. Iz raznih poročil posameznih funkcionarjev je posneti, da se

morajo marsikatera društva boriti z raznimi zaprekami. Predvsem jim primanjkuje glasovnega materiala ter tu in tam dobrih pevovodij. Župni pevovodja g. Zorko Prelovec je med drugim omenjal, kako v veliko pomoč so pri posameznih zborih prva učitelji, ki se tudi na tem polju prav pridno udeležujejo. Saj bo na župnem koncertu nastopilo izmed 13 zborov šest takih, ki jih vežbajo učitelji. Z glasnim pritrjevanjem so navzočini delegatje sprejeli Zorkov predlog, da se občni zbor pridruži spomenici UJU Ljubljana, zadevajoči kritiko ob priliki zasedanja banskega sveta.

Isti dan popoldne se je vršil v veliki dvorani Uniona župni koncert 13 pevskih zborov. Posamezni zbori so šteli 21 do 107 pevcev in pevk. To je bil res veličasten župni praznik. Poslušali smo lahke in najtežje skladbe. Čuditi se je ambicioznosti posameznih društev, saj so se nekatera mlada društva lotila težkih in najtežjih modernih skladb. In vendar so vsi zmagali na celi črti. Dobro je, da to niso bili tekmovalni nastopi, ne vem komu bi dali prvenstvo. Umljivo je seveda, da moramo tu izvzeti ljubljansko Glasbeno Matico.

Ni moj namen pisati kritiko o posameznih zborih, saj ne bi bilo baš lahko: 13 zborov z 27 kompozicijami. To je bila le revija zborov. Ako pa bodo zbori tako napredovali, kakor so v pretečenem letu in bo prvo nedeljo v marcu leta 1932. tekmovalni nastop, tedaj pa bodo imeli ocenjevalci težko delo. Prepričan sem, da bomo takrat zopet naštevati in naštehi še več zborov, ki jih vodijo učitelji: ta je Oskarjev, ta je Dragotinov, ta Janezov, ta Vinkotov, ta in ta itd. Bo jih bo, še mnogo jih bo, saj letos nekateri niso mogli priti. Pa se bo še našel kdok, ki se bo upal vreči kamen?

Tit.